

Gemeente Kontich

Uittekenen van een beleidsmatig kader met het oog op burgerparticipatie bij omvangrijke energieprojecten.

Gemeenteraadsbesluit 15 januari 2018

Artikel 1.

Om de lokale natuurlijke rijkdommen voor iedereen toegankelijk te maken, en ter creatie van een draagvlak bij de bevolking, gaat de gemeenteraad akkoord om voor grote nieuwe hernieuwbare energieprojecten (zon, wind, water, ...) groter dan 10kWP op het grondgebied van Kontich, te voorzien in een rechtstreekse participatie van wenselijk 50 % via burgercoöperaties, welke de 7 ICA principes respecteren.

Artikel 2.

Bij nieuwe energieprojecten op publieke en semipublieke gronden gelden bovendien volgende kwantitatieve en kwalitatieve gunningscriteria voor de beoordeling van aanbestedingen op vlak van burgerparticipatie:

- Het opzetten van een informatiecampaagne door de bouwheer of exploitant voor, tijdens en na het energieproject
- Een eventueel geplafonneerd percentage aanbieden aan de inwoners om rechtstreeks financieel in het project te participeren
- Overige tegemoetkomingen worden door de bouwheer / exploitant aangeboden, zoals bv het engagement tot realiseren of de financiering van rationeel energieverbruik en / of hernieuwbare energieprojecten
- Er kunnen referenties van gelijkaardige projecten voorgelegd worden, waarbij o.a. informatie, communicatie, en financiële participatie werden uitgewerkt en gerealiseerd

Artikel 3.

§1. Wanneer blijkt dat na tal van initiatieven, zoals een tweede of derde oproep, onvoldoende burgerparticipatie mogelijk is, of dit praktisch onmogelijk blijkt, of de burgercoöperaties geen interesse hebben, kan dit geen belemmeringsgrond vormen om het dossier definitief te blokkeren.

§2. De initiatiefnemer van de hernieuwbare energieprojecten kan de lokale overheid nooit verantwoordelijk stellen voor het niet halen van de streefnorm van 50%, of eisen dat de lokale overheid dan mee het project financiert.

Artikel 4.

Een afschrift van deze beslissing wordt bezorgd aan de provincie, VEA, Rescoop Vlaanderen, Eandis, Igean en het omgevingsloket.

Feiten en context

Door het onderschrijven van het (Europese) burgemeesterconvenant engageert de gemeente Kontich zich om de CO2 uitstoot met minimaal 20 % te verminderen tegen 2020 door het verhogen van energie-efficiëntie en meer in te zetten op hernieuwbare energiebronnen. Om deze doelstellingen te behalen moeten er naast het drastisch verlagen van de energievraag ook maatregelen genomen worden om de energie die we nodig hebben zo duurzaam mogelijk op te wekken. Hierbij zijn zon en wind voor ons de belangrijke groene stroombronnen.

Zeer belangrijk in dit verhaal zijn de burgers, die nu voornamelijk de ongemakken ervaren van projecten rond duurzame energie, en vaak bezorgd zijn over de impact van grotere projecten, en dan vooral ingeval van windmolens, ook op hun woonkwaliteit. Dit leidt tot protestacties en verzet omdat burgers alleen de lasten ervaren. Via burgerparticipatie ervaren burgers naast de (financiële en esthetische) lasten, ook de lusten van omvangrijke duurzame energie investeringen, én blijft energieopwekking in handen van de (lokale) bevolking op voorwaarde dat volgens de ICA-principes wordt gewerkt (zie argumentatie).

Met deze gemeenteraadsbeslissing creëert de gemeente enerzijds een groter maatschappelijk draagvlak voor grotere hernieuwbare energieprojecten anderzijds kunnen burgers rechtstreeks participeren in hernieuwbare energieprojecten en dit volgens de ICA principes zodat ze ook zelf als mede-eigenaar mee bepaalt wat er met de stroom gebeurt en tegen welke prijs.

Er is ook een ontsnappingsclausule voorzien in artikel 3 zodat wanneer alle begeleidende maatregelen ten spijt niet zouden werken en men het kapitaal via burgers niet bij elkaar krijgt, hernieuwbare energieprojecten niet afgeremd worden.

Bevoegdheid

Het is de gemeenteraad die de voorwaarden goedkeurt voor aanbestedingen.

Juridische Grond(en)

Koppeling burgemeester convenant, door de gemeente Kontich ondertekend d.d. 15/02/2017, en met het opgestelde gemeentelijk klimaatactieplan, goedgekeurd d.d 11/04/2016:

Financiële weerslag - BBC

Via (lokale) energie coöperatieven kunnen burgers één of meerdere aandelen kopen. Zo krijgen lokale esco's voldoende financiële middelen om lokale energieprojecten te realiseren. Via de Tax Shelter ontvangen de investeerders een fiscaal attest waardoor 45% van de investering fiscaal kan gecompenseerd worden. Uitkering van een dividend is mogelijk afhankelijk van de via het uitgevoerde energieproject gerealiseerde energiebesparing. Rescoop Vlaanderen kijkt nauwgezet toe dat alles volgens de ICA principes gebeurt.

Lokale besturen kunnen op die manier toch grotere omvangrijke energie-investeringen in hernieuwbare energie doen, zonder dat er daarbij zwaar moet geïnvesteerd worden. De investering wordt grotendeels gedragen door de burgercoöperaties. Met de financiële energiewinst wordt de investering aan de lokale esco terugbetaald.

Argumentatie

Door het onderschrijven van het Europese burgemeestersconvenant engageert de gemeente Kontich zich om de CO2 uitstoot met minimaal 20 % te verminderen tegen 2020 door het verhogen van energie-efficiëntie en meer in te zetten op hernieuwbare energiebronnen. Om deze doelstellingen te behalen moeten er naast het drastisch verlagen van de energievraag ook maatregelen genomen worden om de energie die we nodig hebben zo duurzaam mogelijk op te wekken. Hierbij zijn zonnepanelen en wind voor ons de belangrijkste groene stroombronnen.

Zeer belangrijk in dit verhaal zijn de burgers, die nu voornamelijk de ongemakken ervaren van projecten rond duurzame energie, en vaak bezorgd zijn over de impact van grotere projecten, en dan vooral ingeval van windmolens, ook op hun woonkwaliteit. Dit leidt tot protestacties en verzet omdat burgers alleen de lasten ervaren. Via burgerparticipatie ervaren burgers naast de (financiële en esthetische) lasten, ook de lusten van omvangrijke duurzame energie investeringen, én blijft energieopwekking in handen van de (lokale) bevolking op voorwaarde dat volgens de ICA-principes wordt gewerkt.

Deze ICA-principes (International Coöperatieve Alliance) zijn:

- Coöperaties zijn vrijwillige organisaties, die via een open en vrijwillig lidmaatschap voor iedereen ontstaan.
- Coöperaties zijn democratische organisaties, die gecontroleerd worden door hun leden, die o.a. bepalen naar waar en tegen welke prijs hun opgewekte groene stroom gaat, en wat er met de winsten gebeurt.
- Coöperanten zijn aandeelhouder en gebruiker in hun onderneming, waarbij alle leden economisch kunnen participeren en tevens een stukje van de energiewinsten kunnen oogsten.
- Coöperaties zijn autonome zelforganisaties die gecontroleerd worden door hun leden
- Coöperaties voorzien in voldoende onderwijs en vorming voor hun leden, vertegenwoordigers, managers en werknemers, zodat iedereen op een doeltreffende manier kan bijdragen aan de ontwikkeling en de eigenheid van de coöperatie.
- Coöperaties versterken de coöperatieve beweging door een constructieve samenwerking via lokale, nationale, regionale en internationale structuren
- Coöperaties werken via intern goedgekeurde beleidsmaatregelen voor de duurzame ontwikkeling van de gemeenschap

Door deze principes te hanteren kunnen de burgers als aandeelhouder dus mee hernieuwbare energie oogsten, mee inspraak hebben, mee bepalen naar wie, tegen welke prijs en wat er met de winst gebeurt. Het is een zeer interessant gegeven dat participanten via de Taks Shelter 45 % ook een fiscaal voordeel genieten van de aangekochte aandelen. Het is belangrijk dat een gemeente een participatiemodel uitwerkt met begeleidende maatregelen die zorgen voor een betere herverdeling van de lasten en de lusten zodat het draagvlak bij burgers toeneemt.

Vele projectontwikkelaars van hernieuwbare energie vergeten doorgaans het aspect burgerparticipatie, waardoor ze dan vaak stranden in een juridische strijd en procedures met de lokale overheid en/of lokale bevolking. Deze onlogische aanpak zorgt ook voor een afkeer van hernieuwbare energiebronnen bij de bevolking, terwijl we hen net nodig hebben om de transitie naar een klimaatneutrale maatschappij mogelijk te maken.

Lokale overheden kunnen een krachtig signaal geven via een gemeenteraadsbeslissing waarin voor de bouw van omvangrijke energieprojecten zeker op publieke en semi-publieke plaatsen maar ook op privaat plaatsen gestreefd wordt naar 50 % burgerparticipatie. De gemeenten Eeklo en Laarne gaven reeds dit signaal, met dit besluit dus ook de gemeente Kontich. Als blijkt dat burgercoöperaties geen interesse vertonen, kan dit uiteraard niet de enige aanleiding zijn om het beoogde project niet te laten plaatsvinden, vandaar dat er ook een ontsappingsclausule is voorzien in de gemeenteraadsbeslissing, bestaande uit artikel 3.